

Právní rádce

4—2014

Měsíčník vydavatelství Economia — www.pravniradce.cz — Cena 160 Kč / 7,40 €

AKTA Ministerstvo chystá změny občanského zákoníku i soudních řádů 8

PRÁVO A OBCHOD Jak komise vykládá přechodná ustanovení NOZ 28

PRÁVO A VEŘEJNÁ SPRÁVA Služební zákon – evergreen české legislativy 58

JAK PROBÍHAJÍ
KONTROLY:

FINANČNÍ ÚŘADY,
INSPEKCE PRÁCE,
ČSSZ

EDITORIAL	3
OBSAH	4
INFOGRAFIKA: Jaké změny přináší nový zákon o mezinárodním právu soukromém? (Denisa Žilová)	6

AKTA

Ministerstvo chystá změny občanského zákoníku i jednotlivých soudních řádů (Jan Januš, Denisa Žilová)	8
Jak probíhá daňová kontrola? (Monika Novotná)	14
Jak probíhá kontrola inspekce práce? (Marie Janšová, Jindřich Fuka)	20
Kontrola zdravotní pojišťovny (Marie Janšová, Linda Maršíčková)	21
Kontrola okresní správy sociálního zabezpečení (Marie Janšová, Linda Maršíčková)	22
ANKETA: Jak na tom jsou společnosti s kontrolami správních orgánů? (Jan Januš, Denisa Žilová)	26

PRÁVO A OBCHOD

Stanoviska KANCL k NOZ (1. díl): Jak komise vykládá přechodná ustanovení NOZ (František Korbel)	28
Sporná místa rekodifikace: Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným (Petr Čech)	32
Reality show Právnický rádce (4. díl): Dědění (Daniela Kovářová)	36
Hledá se zákon i paskvil roku 2013	40
Jak nastavit registr smluv? (Ondřej Šafránek)	43
KRÁTKÉ ZPRÁVY	47
PRÁVO OČIMA PAVLA MARCE	47

PRÁVO A FINANCE

Vypořádání úročeného dluhu v rámci vypořádání SJM (Jakub Kavalír)	48
KRÁTKÉ ZPRÁVY	50
PRÁVO OČIMA TOMÁŠE HÜLLEHO	51

PRÁVO A MANAGEMENT

ROZHOVOR: Miroslav Uříčar: Hledáme řešení v oblastech, které právo nepokrývá (Jan Januš)	52
Málo známé právní tituly, na které můžete narazit (Ondřej Šafránek)	54
Elektronická vybava advokátních kanceláří (Denisa Žilová)	56
CO STOJÍ ZA PŘEČTENÍ	57
PRÁVO OČIMA MICHALA TOMÁŠKA	57

PRÁVO A VEŘEJNÁ SPRÁVA

Služební zákon – evergreen české legislativy (Ondřej Šafránek)	58
Ekonomika českého vězství po amnestii prezidenta republiky (Tomáš Líbal)	62
(Ne)dostatečná evidence dětí zemřelých před narozením (Tomáš Kotrlý)	65
PRÁVO OČIMA JANA KUDRNY	67
Evropská komise: směrem k účinnějším systémům spravedlnosti v EU (Denisa Žilová)	68
KRÁTKÉ ZPRÁVY	69
NOVINKY VE SBÍRCE ZÁKONŮ	69

PRÁVO A SPOLEČNOST

Kdy je právo srozumitelné (Jan Januš, Karel Havlíček, Tomáš Sokol)	70
PRÁVO OČIMA KARLA HAVLÍČKA	74
PRÁVO OČIMA TOMÁŠE LICHOVNÍKA	74

Právní rádce

Měsíčník vydavatelství Economia, a.s.
Ročník XXII., číslo 4, vychází v Praze 11. 4. 2014
Cena výtisku pro volný prodej: 160 Kč / 7,40 €

ADRESA REDAKCE:

Pernerova 673/47, 180 07 Praha 8
T 233 071 470, 233 071 471, 233 071 473,
E pravni.radce@economia.cz,
W www.pravniradce.cz

ŘEDITEL REDAKCE: Vladimír Piskáček

ŠÉFREDAKTOR: Mgr. Jan Januš, T 233 071 473,
E jan.janus@economia.cz

SEKRETARIÁT: Marcela Kubátová, T 233 071 471
REDAKCE: Bc. Ondřej Šafránek, Denisa Žilová
T 233 071 470

REDAKČNÍ RADA:

prof. JUDr. Jan Dědič, prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš,
JUDr. František Faldyna, JUDr. Luboš Chalupa,
JUDr. Lukáš Klee, Ph.D., LL.M., MBA, JUDr. Petr
Liška, Ph.D., LL.M., prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
JUDr. Tomáš Pohl, JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D.,
prof. Ing. Vladimír Smejkal, CSc., JUDr. Tomáš
Sokol, JUDr. Jan Sváček, doc. JUDr. Ivana Štenglová,
doc. JUDr. Martin Vlček, CSc., JUDr. Eliška
Wagnerová, Ph.D.

ILUSTRACE: Nikkarin

LAYOUT: Filip Blažek

VYDÁVÁ: Economia, a.s., IČ: 28191226

Pernerova 673/47, 180 07 Praha 8

MARKETINGOVÝ MANAŽER: Pavel Volčík,
T 233 071 077, E pavel.volcik@economia.cz

PŘÍJEM INZERCE: T 233 071 774, F 233 072 730

MANAŽER INZERCE: PhDr. Olga Porřiní,

E olga.porřini@economia.cz,

T 233 071 724, M 731 450 373

KOMERČNÍ PŘÍLOHY: T 233 071 778, F 233 072 780

DISTRIBUCE: Pernerova 673/47, 180 07 Praha 8

VOLNÝ PRODEJ: T 233 071 110, F 224 800 371

E distribuce@economia.cz

VE VOLNÉM PRODEJI: v ČR rozšiřuje PNS a.s.,

na Slovensku PressMedia s.r.o.

PŘEDPLATNÉ, NOVÉ OBJEDNÁVKY: T 233 071 197;

F 224 800 371, E predplatne@economia.cz,

W http://eshop.ihned.cz

ZÁKAZNICKÁ LINKA: T 800 110 022

OBJEDNÁVKY DO ZAHRANIČÍ: T 233 071 197,

F 224 800 371, E predplatne@economia.cz,

http://eshop.ihned.cz/predplatne/zahranici.php

DORUČOVÁNÍ PŘEDPLATNÉHO PROVÁDÍ:

Česká pošta s.p.

PŘEDPLATNÉ V SR ZAJIŠTÍ: MAGNET PRESS

SLOVAKIA s.r.o., Mediaprint-Kapa Pressegrasso, a.s.,

L. K. Permanent, s.r.o.

INTERNETOVÝ ONLINE ARCHIV: divize Nová média,

Pernerova 673/47, 180 07 Praha 8,

T 233 074 142, E ecommerce@ihned.cz

INTERNETOVÁ INZERCE: divize Nová média,

Pernerova 673/47, 180 07 Praha 8,

T 233 074 163, E obchod@ihned.cz,

SAZBA A REPRODUKČNÍ ČÁST:

Magdaléna Nováčková

TISK: Triangl, Beranových 65, Praha 9-Letňany

Podávání novinových zásilek povoleno ŘPP Praha

č. j. 129b/93 ze dne 22. 4. 1993.

Poskytnutím autorského příspěvku autor

souhlasí s jeho rozmnožováním, rozšiřováním

a sdělováním internetem v kterémkoliv tištěném

a/nebo elektronickém titulu vydavatele či osoby

s jeho majetkovou účastí, či v jejich souboru.

Autor souhlasí s úpravami a odpovídá za právní

i faktickou bezvadnost příspěvku.

MK ČR E 6318

ISSN 1210-4817

© 2014 Economia, a.s.

(Ne)dostatečná evidence dětí zemřelých před narozením

Problematika právní úpravy evidence mrtvě narozených dětí se v evropských státech liší. V České republice postrádáme zákonnou povinnost jakékoli úmrtní evidence. Rodiče nemají nárok na registraci svého potraceného plodu. Legislativy jiných evropských zemí jsou v tomto ohledu o něco přístupnější.

O měsících, po které žijeme nespátí v těle matky, toho dnes víme díky skalpelům anatomů mnoho. Tento příspěvek si klade za cíl poukázat na náš osud po právní události, kterou nazýváme prenatalním úmrtím. Nejistota v pojmosloví a nedůslednost v evidenci dětí zemřelých před narozením odráží, dle mého názoru, pochyby ve způsobech zacházení s jejich mrtvými těly. Podle nedávno vydané zprávy EURO-Peristatu nemá pro evropské vymezení mrtvě narozeného dítěte rozhodovat jeho porodní váha (viz nařízení Komise EU 328/2011), ale délka těhotenství (při porodu mimo zdravotnické zařízení nelze porodní váhu autorizovat). Některé země nebyly schopny za rok 2010 sdělit o počtu mrtvě narozených jakékoli údaje (Řecko), jiné je zaznamenávají pouze regionálně (Francie).

České právní prostředí nepřeje evidencím

Českou právní definici papouškující citované nařízení EU nalézáme v nečíslované poznámce pod čarou přílohy vyhlášky č. 297/2012 Sb., o Listu o prohlídce zemřelého. Jejím zásadním nedostatkem je právě tato forma publikování, takže lze za potrat stále považovat jakékoliv přerušení těhotenství, ačkoli by se

o potrat mělo jednat pouze při váze plodu nižší než 500 g. Ústav zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS) upozorňuje pravidelně koncem roku v publikaci „Rodička a novorozenec“ na nezbytnost jasného určení pravidel pro evidenci narození živého a mrtvého dítěte, která jsou důležitým předpokladem pro hodnocení údajů o narozených. Jejich počet byl v roce 2012 o 1162 porodů a o 1525 narozených nižší, než vykazuje ČSÚ, kterému data poskytují obecní úřady pověřené vedením matrik. Proti předchozím rokům se tento rozdíl výrazně zvýšil a díky chybějícím údajům o dětech zemřelých před narozením se současně jen zdánlivě snížila mrtvorozenost.

K prenatalnímu úmrtí dochází v děloze matky. Dle právních předpisů se nejedná o úmrtí osoby, a to ani v případě živě vypuzeného nebo vyňatého plodu po potratu. Pro účely určení vzniku subjektu práv nemá definice plodu po potratu v § 82 odst. 2 zákona o zdravotních službách normativní charakter. Přes 50 let staré ustanovení § 91 zákona o zdravotních službách týkající se likvidace plodů po potratu ve spálovnách by se však od 1. ledna 2014 mělo interpretovat s ohledem na nový občanský zákoník (NOZ), který v § 92 stanoví, že lidské tělo ▶

► je pod právní ochranou po smrti člověka (nikoli po smrti fyzické osoby – srov. § 15 starého občanského zákoníku). Pojem nasciturus v ustanovení § 25 NOZ jiný výkad nepřipouští, ledaže bychom trvali na tom, že plod je součástí útroby a na jeho právní ochranu aplikovali ustanovení § 111 NOZ. Další velmi stará oznamovací povinnost při „úmrtí osoby“ v ustanovení § 83 zákona o zdravotních službách se při porodu mrtvě narozeného dítěte mimo zdravotnické zařízení vztahuje pouze na jeho nález a samotná rodička ji nemá. Pro pohřbení do hrobu na hřbitově nebo zpopelnění v krematoriu je nezbytná prohlídka lékařem, neboť bez Listu

dítěte zemřelého před narozením díky novele nařízení „Verordnung zur Ausführung des Personenstands-gesetzes – Personenstandsverordnung (PStV)“ přijaté jednomyšlně sněmovnou začátkem ledna 2013. S účinností od 15. května téhož roku může být na dobrovolnou žádost rodičů každý plod po potratu prostřednictvím zvláštní přílohy č. 13 zapsán matrikou příslušnou dle místa potratu (včetně zamýšleného jména a příjmení dítěte) do knihy narození ve zvláštním režimu. Není-li rozlišeno pohlaví, údaj se podle informací spolkového ministerstva pro rodinu nevyplňuje. K registraci postačí pouze identifikační průkaz matky (občanský průkaz) a dů-

musí narodit v Anglii nebo Walesu po 24. týdnu těhotenství a nesmí dýchat nebo projevit jakékoli jiné znaky života (signs of live). V opačném případě je dítětem živě narozeným bez ohledu na počet týdnů trvání těhotenství. Pohřeb žehem mrtvě narozeného dítěte je v Anglii a Walesu možný až po třech měsících od porodu, respektive po 42 dnech, kdy bývá registrace mrtvě narozeného dítěte na matrice zpravidla ukončena. V Irsku platí od roku 1995 zákon o registraci porodů mrtvě narozených dětí (The Stillbirth Registration Act) vyžadující osobní registraci dětí od porodní váhy 500 gramů nebo starších 24. týdne gestace rodiči nebo jinou legitimní osobou. Fakultativně platí tento předpis i retrospektivně a mrtvě narozené dítě získá mimo jiné i rodné číslo. Mezi důkazy patří čestné prohlášení lékaře nebo porodní asistentky nebo důkazy jiné dle uvážení matričního úředníka. Ve Skotsku musí být podle zákona (Section 56/1 of the Registration of Births, Deaths and Marriages Act 1965, ve znění Stillbirth Definition Act 1992) dítě zemřelé před narozením nejen zaregistrováno, ale také pohřbeno. Dítě mrtvě narozené před 24. týdnem těhotenství smí být pohřbeno také, ale nikoli povinně ze zákona. Většina skotských matrik zapisuje mrtvě narozené dítě i mimo pracovní dobu. Přesto se pro eliminaci byrokracie komplikující truchlení v době těsně po ztrátě dítěte připravuje novela zákona, která umožní pohřbít dítě bez registrace na matrice. Nemohou-li se rodiče rozhodnout, zda pohřeb dítěti vypraví, je jeho tělo do sjednání pohřbu na náklady porodnice přechodně uloženo v márnici. Pokud dítě pohřbít nechtějí, mají pohřbívací povinnost zdravotnická zařízení, která následně požadují po rodičích finanční příspěvek za pohřební útraty.

Právní úpravy Polska a Slovenska

Katolické Polsko sice nezavedlo po skotském vzoru pohřbívací povinnost k dětem zemřelým před narozením, od roku 2011 je však legální pohřbívací těchto dětí bez ohledu na délku těhotenství a jejich registraci na matrice. Není-li známo pohlaví dítěte, není registrace

NOZ VS. ZÁKON O ZDRAVOTNICKÝCH SLUŽBÁCH:

- ◆ V ČR je mrtvě narozené dítě zemřelým člověkem pouze podle NOZ a pro účely vyhlášky č. 297/2012 Sb., o Listu o prohlídce zemřelého.
- ◆ Lékařská prohlídka mrtvě narozeného dítěte se podle zákona o zdravotních službách mimo zdravotnické zařízení konat nemusí. Oznamovací povinnost narození mrtvého novorozence má matka pouze u příslušného matričního úřadu, a to nejpozději do tří pracovních dnů od okamžiku, kdy je schopna oznámení učinit.

o prohlídce zemřelého provozovatel pohřebiště nebo krematoria nedá k pohřbení souhlas. Na jakoukoli úřední evidenci (zdravotní či matriční) plodu po potratu musí rodiče rezignovat zcela.

Vypravitel pohřbu mrtvě narozeného dítěte může podle zákona o státní sociální podpoře od 1. ledna 2012 využít právní nárok na pohřebné. V případě odebrání takového dítěte poskytovatelem zdravotních služeb do márnice, prosekury nebo spalovny však nemá matka koho pohřbít. „Co tedy máme pohřbívat, když ve skutečnosti dostaneme sociální dávku na likvidaci odpadu? To máme v České republice raději rodit doma, aby nám mrtvé novorozence zůstalo v náručí?“ ptají se matky sdružené ve svépomocné skupině „Prázdná kolébka“ poslanců a senátorů ve zveřejněném dopise.

Německá úprava evidence

V Německu se otec a matka plodu po potratu stávají úředně rodiči

kaz o potratu (těhotenský průkaz s údajem o potratu nebo osvědčení o potratu vystavené gynekologem). Žadatel sice dostane od matričního úřadu potvrzení zajišťující identitu dítěti, ale do celospolkových registrů se toto potvrzení nezapisuje. Do přijetí výše uvedené novely upravovaly tuto oblast zákony jednotlivých spolkových zemí individuálně, přičemž ne každý z nich umožňoval např. pohřbít plod bez identity do samostatného hrobu.

Evidování mrtvě narozených dětí ve Velké Británii

Zcela odlišná je právní úprava registrace mrtvě narozených dětí na území Velké Británie. Jejím pramenem je v Anglii a Walesu zákon The Births and Deaths Registration Act z roku 1953 (ve znění Stillbirth Definition Act 1992), nařízení pro Anglii: The Registration of Births and Deaths Regulations z roku 1987 (ve znění Stillbirth Definition Act 1992) a obdobné nařízení pro velšsky hovořící občany. Dítě se

K prenatalnímu úmrtí dochází v děloze matky. Dle právních předpisů se nejedná o úmrtí osoby, a to ani v případě živě vypuzeného nebo vyňatého plodu po potratu.

na matrice možná. Polské matriky vydávají rodné, nikoli úmrtní listy (List pro účely pohřbení vydávají přímo porodnice pouze na žádost vypravitele pohřbu).

O šest let rychlejší Slovensko přijetím zákona o pohřebnictví (č. 470/2005 Z. z.) a na něj navazujícím odborným usměrněním Ministerstva zdravotnictví č. 55/2006 umožňuje vydání plodu po potratu pouze provozovateli pohřební služby, nikoli přímo rodičům.

Vykazování mrtvě narozených dětí zůstává výrazně nejslabším místem všech zdravotnických databází, o jejich registraci na matričním úřadě v knize zemřelých a pohřbívání na hřbitově ani nemluvě. Různá pohřební bratrstva a spolky ve Velké Británii sice smějí po uplynutí zákonné lhůty pohřbít dítě zemřelé před narozením bez souhlasu jeho rodičů nebo osob blízkých, ale nikoli bez souhlasu příslušné matriky. Tamní právní úprava svým zákazem pohřbít žehem kvůli více než měsíčnímu povinnému čekání na povolení matričního úřadu navíc ukazuje na pravdivost axiomu, že i ta nejušlechtilejší norma nemůže být do kontinentálního právního systému přenositelná. Skotský právní systém překvapil zákonnou pohřbívací povinností, kterou ukládá poskytovatelům zdravotní péče.

V ČR by splnění povinnosti statistického hlášení stanovené citovanou vyhláškou o Listu o prohlídce zemřelého mělo být příslušnou institucí vymáháno. V jednotlivých zdravotnických zařízeních je nutné zavést nebo zvýšit dohled primářů nad úplností a kvalitou odesílaných dat. Kodifikací archaické zásady *res extra commercium* v § 493 NOZ není od 1. ledna 2014 nadále možné nakládat s těly dětí zemřelých před narozením jako s anatomickým odpadem. Musí jim být zajištěna stejná pieta a důstojnost jako živě narozeným dětem umírajícím po porodu. Občanské sdružení Tobit upozorňuje na absenci jakéhokoli orgánu dohledu v ČR a na základě uzavřené smlouvy s některými městy, nemocnicemi, krematorii a hřbitovními správami eviduje a pohřbívá opuštěné děti zemřelé před narozením na vlastní náklad. Chladné české bezbožnosti tím ovšem daruje vůni kadidla. ♦

... JANA KUDRNY

Fiskální smlouva o smlouvě budoucí

Změna vlády znamená mimo jiné změnu postoje k otázkám evropské integrace. Jeho součástí je rozhodnutí přistoupit k tzv. fiskálnímu paktu. Spolu s tím se objevila otázka, jakým způsobem má být tato mezinárodní smlouva schvalována. Jedná se o smlouvu podle čl. 10, nebo čl. 10a Ústavy? Kритériem by měl být její obsah, konkrétně to, zda jejím prostřednictvím dojde k přenosu některých pravomocí státu na mezinárodní organizaci, nebo nikoliv. V případě přenosu pravomocí je nezbytné smlouvu schválit ústavní většinou nebo referendem, pokud k přenosu nedochází, stačí souhlas nadpoloviční většiny členů obou komor parlamentu.

Fiskální pakt není v případě České republiky snadno kvalifikovatelný. Sám o sobě totiž obsahuje mimořádné závazky a omezení pro členský stát, ale za jedné zásadní podmínky: že se jedná o stát, jehož měnou je euro. Takový stát se zavazuje velmi výrazně omezit své rozpočtové schodky a usilovat o snížení veřejného dluhu. To znamená výrazné omezení základní a tradiční pravomoci parlamentů rozhodovat svobodně o státním rozpočtu.

Jiná je však situace v případě států, jejichž měnou euro není. Na takové státy bude aplikována pouze ta část fiskálního paktu, která jim dává právo zúčastnit se summitů eurozóny. Žádná omezení nebo přenos pravomocí se států stojících mimo eurozónu netýkají. K tomu dojde teprve v okamžiku, kdy takový stát do eurozóny vstoupí a euro se stane jeho měnou.

V případě České republiky tedy přistoupením k fiskálnímu paktu k žádnému přenosu pravomocí nedojde, tedy pro nás fiskální pakt není smlouvou podle čl. 10a Ústavy a není jej třeba schvalovat ústavní většinou nebo referendem. Není to třeba dělat ani preventivně, protože k naplnění fiskálního paktu nemůže dojít bez přijetí eura a k tomu dojde až na základě jiných smluv, které do režimu čl. 10a nepochybně spadají budou.

Současný případ také ukazuje, že integrační ustanovení naší Ústavy by měla být rozpracována, aby lépe odpovídala nástrojům, se kterými se v Evropské unii před 13 lety nepočítalo. ♦

Autor je odborným asistentem katedry ústavního práva Právnické fakulty UK v Praze a poradcem premiéra.